

VOJENSKOVĚDECKÁ KONFERENCE K OTÁZKÁM OBRANY A OCHRANY TERITORIA

Dne 14. srpna 1980 proběhla u VVO vojenskovědecká konference k otázkám obrany a ochrany teritoria. Z této konference přinášíme hlavní obsahové otázky a problémy z vystoupení jednotlivých funkcionářů. Některá vystoupení jsme upravili, abychom nepřekročili přípustný stupeň utajení.

Z vystoupení náčelníka generálního štábu ČSLA — 1. zástupce ministra národní obrany

Při řešení všech otázek, spojených s obranou teritoria, musíme vycházet z dokumentů, schválených Radou obrany státu. Přípravy k obraně státu se vyznačují mimořádným rozsahem složitých opatření, jejichž realizace klade velké nároky na surovinové, ekonomické, vědeckotechnické, lidské kapacity a zdroje. Účinné a komplexní zajištění obrany ČSSR můžeme uskutečnit jen v rámci členských států Varšavské smlouvy, v němž se organicky spojují síly a prostředky ke společné obraně, založené především na principech socialistického internacionalismu.

Obrana státu přestala v současných podmínkách být záležitostí pouze ozbrojených sil a stala se v diferencované míře záležitostí všech státních orgánů a celé společnosti. Opatření připravovaná k zabezpečení obrany ČSSR v míru musí vytvářet předpoklady pro rychlý a hladký přechod státu z mírových podmínek na válečné v době co nejkratší, bez podstatnějších kádrových a strukturálních změn.

Při rozpracování dokumentů k řízení přípravy obrany ČSSR vycházíme z leninských principů obrany socialistické vlasti, tj. principů vedoucí úlohy komunistické strany, jednoty politického, ekonomického a vojenského řízení, všestranného zajišťování potřeb obrany země, principu centralismu a internacionálního charakteru obrany.

Objektivní zákonitostí obrany socialistické vlasti a výstavby ozbrojených sil je **princip vedoucí úlohy komunistické strany**. Proces upevňování a neustálého prohlubování vedoucí úlohy strany v oblasti obrany socialistického státu se projevuje především v tom, že projednávání a řešení zásadních otázek, které souvisejí s obranou státu, se děje pod přímým vlivem ÚV KSČ.

V příslušných dokumentech je proto zvýrazněna vedoucí úloha KSČ, která jako vedoucí politická síla řídí a integruje celospolečenské úsilí k obraně socialismu z třídních a internacionálních hledisek, určuje na principech marxismu-leninismu jeho základní směr a vytváří nezbytný prostor k zabezpečení úkolů ve všech oblastech společenské a státní činnosti. ÚV KSČ a jeho předsednictvo v duchu branné politiky stanovené sjezdy určují hlavní směry zabezpečení obrany, které jsou závazné pro státní orgány, hospodářské i společenské organizace na všech stupních řízení.

Princip jednotného a všestranného zajištění potřeb obrany je podmíněn skutečností, že obrana socialistického státu je v dnešním třídně rozděleném světě nezbytnou podmínkou zajištění existence socialismu. Tento leninský princip se stal pro KSČ jedním ze základních, které ovlivňují řízení obrany ve všech oblastech činnosti státu.

Dalším základním principem obrany socialistického státu je princip centralismu, který vychází z potřeby nejefektivnějšího využití všech materiálních a lidských zdrojů k zabezpečení jednoty vůle a činnosti všeho lidu při řešení úkolů obrany státu. Centralismus jako jeden z rozhodujících principů řízení obrany státu má mimořádnou důležitost v organizaci obrany země, neboť jedině na základě přísné centralizovaného řízení můžeme dosáhnout pozitivních výsledků při řízení ozbrojených sil i celé země.

Základem řízení obrany ČSSR je soustava rad obrany, které jsou orgány čs. federace na jednotlivých stupních řízení. Z této zásady a z požadavků centralizovaného řízení obrany vyplývá, že kromě ústavní odpovědnosti Rady obrany státu a jejích členů Federálnímu shromáždění je nezbytné, aby rady nižšího stupně a jejich členové výlučně odpovídali radě obrany vyššího stupně. Uplatnění zásady přísného centralismu při řízení v soustavě rad obrany však znamená, že v působnosti Rady obrany státu jako vrcholného státního orgánu musí být soustředěno rozhodování o všech zásadních otázkách obrany.

Princip centralizovaného řízení však v žádném případě nesnižuje úlohu a místo v systému řízení příslušných federálních orgánů, rad obrany republik, ministrů a ostatních vedoucích státních a hospodářských orgánů a organizací na všech stupních řízení.

Dále chci zdůraznit význam principu internacionálního charakteru obrany, který byl a zůstává základním předpokladem zajištění spolehlivé obrany naší vlasti. Obranu ČSSR můžeme účinně a komplexně zajistit jen v rámci jednotného úsilí členských států Varšavské smlouvy, jak zvláště zdůraznilo poslední zasedání PPV členských států Varšavské smlouvy, konané u příležitosti výročí vzniku Varšavské smlouvy.

Vzhledem k doktrinálním závěrům o vzniku příští možné války a jejím charakteru je jednou ze základních funkcí socialistického státu jeho všestran-

ná příprava již v době míru a v případě nezbytnosti pak i účinná realizace jeho obrany a ochrany. Současné úkoly při komplexním zabezpečování obrany-schopnosti naší vlasti kladou vysoké požadavky na všestrannou připravenost nejen velitelů, štábů, politických pracovníků a stranických organizací a všech stupňů polního i teritoriálního velení ČSLA, ale i všech stranických a státních orgánů. Vysoká pozornost nejvyšších stranických a státních orgánů, kterou věnují této přípravě, se kladně odráží v dosahovaných výsledcích při dalším zvyšování připravenosti teritoriálních orgánů k plnění plánovaných úkolů obrany.

Při přípravě na plnění předpokládaných úkolů za branné pohotovosti státu považují za vhodné připomenout některé otázky obrany teritoria.

Cílem této obrany je udržet akceschopnost všech teritoriálních složek, zabezpečit ochranu obyvatelstva a získat čas pro realizaci opatření plánovaných za branné pohotovosti státu.

Všechny federální a republikové ústřední orgány státní správy i organizace Národní fronty a jejich vedoucí funkcionáři mají plnou odpovědnost za realizaci opatření k obraně státu v rámci své působnosti. Na základě rozhodnutí vrcholných stranických a státních orgánů stanovují podřízeným funkcionářům, orgánům a organizacím jejich úlohu, místo a rozsah jejich pravomoci a odpovědnosti při zabezpečování otázek obrany.

Rovněž Federálnímu ministerstvu národní obrany byla stanovena konkrétní zodpovědnost při zabezpečování obrany ČSSR. Na základě rozhodnutí vrcholných stranických a státních orgánů koordinuje MNO činnost hlavních federálních ústředních orgánů státní správy a poskytuje jim metodickou pomoc při přípravě k obraně ČSSR. Kromě toho, jak již z jeho poslání vyplývá, je orgánem pro řízení a velení ČSLA.

Základním úkolem velitelství vojenských okruhů je realizace vojenských otázek na území republik a koordinace úkolů vyplývajících z plánů obrany republik v oblasti ČSLA; odpovídají za splnění mobilizačních úkolů, za doplňování vojsk a za zabezpečení bojové činnosti na území republik a řadu dalších velmi složitých úkolů.

Neustále roste požadavek komplexního chápání a uskutečňování teritoriální obrany, což vyžaduje, aby k plnění těchto úkolů byly zapojeny kromě vojenských i stranické, státní, společenské a hospodářské orgány a organizace, při respektování jejich charakteru, místa a úlohy v socialistické společnosti. Úlohu koordinátora všech opatření musí sehrát za řízení rady obrany republiky teritoriální štáb se svými zkušenými vojenskými odborníky.

Doktrinální závěry vyplývající z charakteru příští možné války kladou vysoké požadavky na odolnost a aktivnost teritoria. Této odolnosti a aktivitě obrany můžeme dosáhnout zejména včasným zjištěním a okamžitým ničením nepřítelů (letectva, výsadků, průzkumných, diverzních a záškodnických skupin nepřítelů), dovednou a sladěnou organizací při plnění úkolů obrany a ochrany teritoria a efektivním využitím všech sil a prostředků. Dále to vyžaduje vhodné využití geografických vlastností území, jeho ženižní úpravu a pečlivé maskování, budování ochranných a obranných staveb, rozptýlení a skryté rozmístění sil a prostředků, zabezpečení jejich manévru a ochranu vojsk a obyvatelstva proti účinkům zbraní hromadného ničení. Zvláštní význam má pevné a nepřetržité velení a řízení, udržování trvalé součinnosti a spojení a všestranné zabezpečení bojové činnosti vojsk i potřeb obyvatelstva.

Závěr

V podmínkách třídně rozděleného světa zůstává pro nás existenční záležitostí spolehlivě zabezpečit obranu ČSSR, jež je spjata s upevňováním našich spojeneckých svazků v rámci Varšavské smlouvy. Všestranný rozvoj naší společnosti a obrana socialismu před imperialistickou agresí jsou nerozlučně spojeny s upevňováním síly a jednoty světového socialistického společenství i celého mezinárodního komunistického hnutí.

Příprava státu k obraně se stala svým rozsahem a náklady náročnou a složitou záležitostí, která převyšuje možnosti jednoho státu. Proto předpokládaný charakter možného ozbrojeného zápasu vede k nezbytnosti úzké spolupráce mezi socialistickými státy a to na všech úsecích přípravy k obraně.

Obranu ČSSR můžeme zabezpečit jen v rámci Varšavské smlouvy, jejímž pilířem je Sovětský svaz disponující mohutným vojenským, ekonomickým a vědeckým potenciálem. Zavěry XV. sjezdu KSČ nás zavazují, abychom přispívali s využitím všech našich možností k dalšímu budování společné obrany socialismu.

Z vystoupení velitele Východního vojenského okruhu

V súčasných podmienkach vedenia vojny je schopnosť teritória k aktívnej činnosti za brannej pohotovosti štátu základným predpokladom úspešného vedenia bojovej činnosti vojsk a je jedným z najdôležitejších činiteľov, ktoré určia priebeh a výsledok vojny.

Stále sa zvyšujúce požiadavky na pripravenosť orgánov velenia na teritóriu a potreby teoreticky i prakticky zvládnuť riešenie zložitých úloh plnených teritoriálnymi orgánmi vyžadujú, aby sme venovali štúdiu a rozvoju teritoriálnej problematiky stále väčšiu pozornosť.

Charakter vojny a spôsoby jej vedenia sú priamo závislé na úrovni rozvoja výrobných síl, spoločenského zriadenia, ekonomiky bojujúcich krajín, stavu a rozvoja prostriedkov ozbrojeného zápasu.

Pri hodnotení charakteru budúcej novej vojny sa ukazuje, že podstatne vzrástol význam pripravenosti zázemia.

I pri masovom použití zbraní hromadného ničenia je vedenie vojny nemysliteľné bez mnohomiliónových armád. Vzhľadom k ekonomickým možnostiam nie je možné také armády udržiavať na plných vojnových počtoch. Preto časť armád bude mobilizovaná až tesne pred zahájením vojny a dokončovanie mobilizácie bude s najväčšou pravdepodobnosťou už v prvých dňoch vojny.

Táto okolnosť kladie vysoké požiadavky na dokonalú pripravenosť k mobilizácii u všetkých vojsk a teritoriálnych orgánov.

Použitie zbraní hromadného ničenia diktuje nutnosť zabezpečiť vysokú organizovanosť a kladie nebyvalé požiadavky na riadenie a velenie na všetkých stupňoch teritoriálneho velenia, u všetkých teritoriálnych orgánov.

V podmienkach teritória sa tak dostáva do popredia zásada pevnosti a nepretržitosti velenia. S cieľom zabezpečiť vplyv na rozhodujúce riešenie situácie a plnené úlohy v duchu jednotného zámyslu i stanovených cieľov bude potrebné často zabezpečovať úlohy na stupni kraj — okres bez možnosti centrálného usmernenia. V praxi to znamená mať už v mieri všetko dobre splánované a pripravené a pre riadenie podľa konkrétnej situácie účelne prerozdeliť štáb, vyslať zodpovedných zástupcov a kontrolné skupiny do tých miest, kde sa práve riešia rozhodujúce úlohy a je situácia najzložitejšia, kde sledovať plne-

nie uložených úloh a usmerňovať podriadených v duchu rozhodnutí rád obrany a rozhodnutia veliteľa — náčelníka príslušného stupňa.

Vzhľadom k týmto skutočnostiam je základnou požiadavkou, aby teritoriálne štáby boli pripravené k riešeniu náročných a zložitých situácií. Základný systém riadenia obrany štátu tvoria „rady obrany“. Primknutosť teritoriálnych orgánov velenia k týmto radám, na minimum znížiť doteraz platné zložité súčinnosťné vzťahy medzi teritoriálnymi orgánmi, je úloha dňa.

Stále väčšej dôležitosti nadobúda v súčasných podmienkach na teritóriu okruhu riadenie dopravy a zabezpečenie presunov.

Tieto skutočnosti určujú dva faktory:

1. Neobyčajne vysoké tempá operácií a z toho vyplývajúce veľké rýchlosti presunov vojsk, prisunovaných k frontu a vykonávajúcich manévry i potreba rýchleho prísunu tylových útvarov, zariadení a materiálu.

2. Pravdepodobnosť značného narušenia dopravných uzlov a úsekov ciest a železníc, účinkami nepriateľského letectva a jadrových zbraní.

Zálohy a materiál musia byť prisunuté k frontu aj napriek všetkým ťažkostiam a rozrušeným komunikačným sieťam. Musíme preto zabezpečiť, aby sa zmobilizované útvary a zväzky z teritória okruhu dostali včas na front.

Okrem toho v našich podmienkach rozsah vojenských preprav a presunov vzrastie o presun hlbokých operačných záloh, predstavovaných vojskami spojených armád, ich špeciálnych bojových útvarov a pozemnými sledmi letectva. Smerom od frontu do hlbokého tyla budú prepravované ranení, zajatci, poškodená bojová a dopravná technika, ukoristená technika a značné množstvo prázdneho obalového materiálu.

Presuny na teritóriu okruhu, ich organizácia a zabezpečenie i riadenie musí zodpovedať týmto požiadavkám. Na plynulosti vojenskej dopravy sa budú podieľať s orgánmi štátnej správy i všetky stupne teritoriálnych orgánov, na ktorých spočíva veľká zodpovednosť za riadenie a vykonávanie vojenských preprav a presunov.

Vážnou otázkou je zabezpečenie protivzdušnej obrany teritória. Prostriedky protivzdušnej obrany štátu bránia na základe súčinnosťných dohovorov teritórium okruhu, ako celok. Nemôžeme preto počítať s tým, že nám zabezpečí bezprostrednú obranu miest velenia, mobilizované zväzky, komunikačné uzly, vodné diela a podobne. Z toho vyplýva, že tieto úlohy musia plniť organické prostriedky protivzdušnej obrany vojsk. Je žiadúce, ako bude narastať bojová pohotovosť vojsk, musí byť s predstihom zabezpečené narastanie opatrení vojsovej protivzdušnej obrany.

Tak, ako budú jednotky protivzdušnej obrany vojsk dosahovať bojovú pohotovosť, budú pripravené zúčastniť sa i odrazenia vzdušných úderov nepriateľa. To vyžaduje zabezpečiť vzájomnú informovanosť o vývoji vzdušnej situácie a rozmiestnení vojsk, koordinovať činnosť prostriedkov protivzdušnej obrany štátu a protivzdušnej obrany vojsk.

V súlade s plánovanými úlohami a cieľmi vojsk NATO bude nepriateľ používať v pásme proti ČSSR už pred zahájením agresie a v jej priebehu zvlášť v širokej miere vzdušné výsadky najrôznejšieho druhu a určenia.

Proti teritóriu okruhu musíme preto počítať s činnosťou nepriateľských diverzno-prieskumných výsadvok.

V tejto súvislosti je jedným z hlavných opatrení obrany a ochrany teritória okruhu za brannej pohotovosti štátu protivýsadvková obrana. Jej cieľom je ne-

dovoliť vysadenie nepriateľského výsadku na teritóriu a v prípade, že sa podarí jeho vysadenie, zničiť ho pred splnením úlohy.

Z tohto hľadiska úlohy protivýsadkovej obrany by mali spočívať predovšetkým v týchto opatreniach:

- a) organizácii nepretržitého pozorovania a informačného systému,
- b) ničenie vzdušných výsadvok nepriateľa v súčinnosti so silami protivzdušnej obrany štátu vo vzduchu a pri vysadení,
- c) ničenie vysadeného výsadku nepriateľa všetkými vyčlenenými a použiteľnými silami teritória a v priestore vysadenia, na smeroch presunu a na prístupoch k priestorom a objektom činnosti.

Zo síl a prostriedkov účinnej protivýsadkovej obrany, môžu byť na území okruhu použité:

- sily a prostriedky protivzdušnej obrany štátu (letectvo, PL raketové vojsko, PL delostrelectvo),
- sily a prostriedky poľných vojsk (pri dokončovaní mobilizácie),
- vlastné sily a prostriedky teritória, predurčené k úlohám ochrany a obrany (PL útvary, vševojskový zväzok, strážne jednotky, útvary CO, TRHS a podobne),
- vojenské sily a prostriedky MNO, dislokované na teritóriu okruhu (školy, výcvikové zariadenia, tylové útvary a jednotky),
- sily a prostriedky ministerstva vnútra,
- sily a prostriedky civilnej obrany,
- sily a prostriedky ľudových milícií.

Celkové počty týchto síl a prostriedkov vytvárajú možnosti rýchleho, centralizovaného a úspešného zásahu proti nepriateľským výsadvokám a ich zničenie.

Pri boji s nepriateľskými výsadvkami je treba prísne dodržiavať zásadu, že boj s nimi zahajujú tie sily, ktoré budú najbližšie priestoru vysadenia alebo tie, ktoré majú najvýhodnejšie podmienky pre ich zničenie.

V súčasných podmienkach najväčšiu pozornosť vyžadujú otázky ochrany proti zbraniam hromadného ničenia a odstránenia následkov napadnutia. Celý rad opatrení sa plánuje a realizuje cielavedome a plánovite už v mierových podmienkach a v rámci operačnej prípravy štátneho územia.

Ďalšie opatrenia budú realizované postupne v priebehu uvádzania ČSEA do jednotlivých stupňov bojovej pohotovosti. Bude sa jednať najmä o tieto opatrenia:

- rozmiestnenie miest velenia teritorálnych štábov a vojsk,
- rozvinovanie základní a skladov v bezpečných vzdialenostiach od predpokladaných objektov jadrových úderov, ich rozptýlenie a dôkladné maskovanie s maximálnym využitím ochranných vlastností terénu,
- rozdelenie zásob rovnakých druhov materiálu do niekoľkých miest,
- vybudovanie okopov, krytov a úkrytov pre osoby, zásoby materiálu, dopravné prostriedky a špeciálnu techniku s využitím súčasných podzemných priestorov,
- zabránenie hromadeniu dopravných prostriedkov v nakladacích a vykladacích miestach a vyčkávacích priestoroch,
- udržiavanie materiálu pod plachtami a inými výpomocnými prostriedkami k ochrane proti zamoreniu,
- mobilizácia v kategorizovaných miestach, mimo objekty stálej dislokácie.

Po jadrových úderoch nepriateľa bude úsilie teritoriálnych štábov sústredené k maximálnemu oslabeniu ich účinkov, zachovaniu a obnove bojaschopnosti vojsk a zariadení i likvidáciu následkov.

Pri ochrane teritória pred ničivými účinkami jadrových zbraní nepriateľa vystupujú do popredia ako prvoradáce dve základné úlohy:

1. Zladiť systém varovania, zabezpečiť výmenu informácií o jadrových úderoch, pásmach zamorenia, borenia, záplav a požiarov,

2. Poskytovať vzájomnú pomoc pri odstraňovaní následkov použitia zbraní hromadného ničenia nepriateľom a pri vykonávaní špeciálnych profylaktických opatrení.

Ochrana proti zbraňam hromadného ničenia na teritóriu sa organizuje a vykonáva v súčinnosti so silami s prostriedkami všetkých druhov vojsk a služieb a civilnou obranou.

Vysoké nároky na všetkých tylových funkcionárov bude klásť riadenie a organizácia tylového zabezpečenia za brannej pohotovosti štátu.

Tylo musí okrem organizácie a riadenia vojenskej dopravy, ktorej dôležitosť a úlohy som už zdôraznil, zabezpečiť potreby poľných vojsk pri ich zmobilizovaní a presunoch podľa operačného predurčenia a ďalej potom organizovať a riadiť tylové zabezpečenie teritória okruhu.

Po odchode zmobilizovaných vojsk bude na teritóriu väčšina útvarov a zariadení s malým počtom osôb a techniky, tj. hospodársky nesamostatných. Táto situácia podstatne ovplyvní najmä systém zásobovania i úlohy tylových orgánov na jednotlivých stupňoch velenia teritoriálnych štábov.

Zvýšia sa nároky na činnosť tylových orgánov okruhu, pretože veľký počet hospodársky nesamostatných útvarov bude vyžadovať značnú operatívnosť v ich zabezpečení.

Značné povinnosti vyvstanú pred tylom s úlohou odovzdávania materiálu z výroby, zabezpečením jeho skladovania a evidencie, zodpovednosti za riadne hospodárenia s ním, účelným využitím materiálu, ponechaného v posádkach po odchode vojsk s úhradou strát materiálu po jadrových úderoch nepriateľa.

Neustála hrozba možnosti zahájenia agresie zo strany imperializmu, zavádzanie nových účinnejších a ničivejších zbraní v armádach NATO, kladú a budú klásť nové požiadavky na pripravenosť k obrane.

Z hlavného referátu, ktorý prednesl generálmajor Ing. Zdeněk Sedláček, vyjímáme.

Význam a úloha teritoria

Hlavní tíha vedení soudobých operací spočívá na polních vojscích. Splnění úkolů polními vojsky může být však dosaženo jedině spojeným úsilím všech druhů ozbrojených sil a celého státu, sladěným plněním stanovených úkolů co do cíle, místa, času a způsobu.

Teritorium je pro stát základnou vedení války. Válečný potenciál státu budovaný v době míru se akumuluje v teritoriu.

Od druhé světové války se tato obecná funkce teritoria, podstata jeho úlohy a vztahu k vedení války jako celku nezměnila. Změny nastaly, ale v kvalitě a kvantitě potřebného základního materiálního fondu války, v potřebě naku-

pení zásob a zvýšení kapacity zdrojů k vedení ozbrojeného zápasu pro rozhodující počáteční období války a jejich dodání na frontu.

Ještě ve druhé světové válce se válečný potenciál válčících států rozvíjel plynule před zahájením války a narůstal hlavně až v průběhu války.

Názorným příkladem toho je Sovětský svaz. Ačkoliv se nacistický agresor zmocnil velkých prostorů, z nichž mnohé měly podstatný význam pro zbrojní výrobu, a potřeby fronty velmi rychle přerostly možností jejich pokrytí z nahromaděných zásob, podařilo se ve velmi krátké době situaci zvládnout.

Již v roce 1941 proběhla gigantická evakuační operace. Do vzdálených prostorů bylo přemístěno 1500 velkých závodů. V roce 1942 se v Sovětském svazu vyrábělo více základní výzbroje než v Německu. V následujících letech byla získána několikanásobná převaha nad protivníkem, což umožnilo frontové dodávky pro rozvinutí rozsáhlých strategických operací.

Za období od července 1941 do července 1945 bylo v Sovětském svazu vyrobeno 31,5 miliónu tun surového železa, 45,4 miliónu tun ocele, 441,5 miliónu tun uhlí a 147,3 miliard kWh elektrické energie.

Pro potřeby ozbrojených sil bylo ve stejném období vyrobeno 95 100 tanků a samohybných děl, 108 000 letadel, 188 100 děl a 347 900 minometů.

Také v ostatních válčících státech se válečná výroba rozvíjela převážně teprve v průběhu válečných let a v nacistickém Německu dosáhla maxima až v roce 1944, tj. v předposledním roce války.

V případě raketové a jaderné války by tomu bylo jinak. Protože počáteční období války je rozhodující pro její další průběh, je nutné vstoupit do války s maximálně rozvinutým válečným potenciálem. V důsledku ničení v počátečním období války válečný potenciál prudce klesne.

Proto po druhé světové válce s rozvojem válečných prostředků působících do velké hloubky a se vzrůstem ničivého potenciálu těchto prostředků význam a úloha teritoria značně vzrůstá.

Při podrobném studiu můžeme dojít k závěru, že úloha teritoria v obranném systému státu, v přípravě a vedení války je proti stavu za druhé světové války jiná ve třech uzlových bodech.

Je závislá na tom, jak teritorium dokáže:

1. Vybudovat vysoký válečný potenciál již v míru, zejména pak ozbrojené síly a nahromadit zásoby.
2. V okamžiku rozpoutání války uchránit teritorium jako základnu dalšího vedení války a kapacitu válečného potenciálu.
3. Obnovit a připravit zdroje lidských a materiálních sil pro další průběh války.

Nesplní-li teritorium tyto tři základní podmínky, nemohou jakkoli silné ozbrojené síly vybojovat vítězství ve válce. Splnění druhé a třetí podmínky je bezprostředně závislé na obraně teritoria.

Význam a důležitost obrany teritoria vzrostla s možností ničit teritorium do celé hloubky a to kdykoliv. Obrana teritoria musí být proto budována tak, aby tyto možnosti ničení paralyzovala.

Protože teritoriálnímu velení okruhu nepodléhají aktivní prostředky boje proti jaderným zbraním a ostatním zbraním hromadného ničení a prostředkům jejich dopravy na cíl, je nutné na teritoriu okruhu organizovat systém **ochrany** proti zbraním hromadného ničení, který zahrnuje ochranu:

- systému řízení,
- obyvatelstva,
- vojsk na teritoriu a zařízení vojenské správy,
- technického výzkumu, těžby a průmyslové výroby,
- zemědělství, lesního a vodního hospodářství,
- dopravy a spojů.

Základem této ochrany je rozvinutý teritoriální systém zjišťování úderů jaderných zbraní, průzkum účinků, vyhodnocování, hlášení a varování.

Ochrana proti zbraním hromadného ničení může být účinná jen tehdy, bude-li řízení mít spolehlivé spojení.

Nepřítel použije k rozvrácení pevnosti teritoria i všech moderních prostředků ideologického boje — propagandy, špionáže, diverze, sabotáže, teroru apod.

Ani tuto činnost nemůžeme podceňovat. Jako protipatření je nutné využít všech prostředků vlastní agitace a propagandy, systém kontrašpionáže, střežení a obrany důležitých objektů a opatření k udržení klidu a pořádku na teritoriu.

Uvedené skutečnosti dokumentují jak vzrostla důležitost, význam a úloha teritoria v závislosti na rozvoji válečných prostředků od konce druhé světové války.

V obranném systému státu je proto třeba věnovat teritoriu jako celku i jeho jednotlivým funkcím patřičnou pozornost, řešit teritoriální otázky souběžně s výstavbou ozbrojených sil a ostatních prvků obranného systému státu, ve kterém je teritorium lidským, ideologickým, morálně politickým, technickým a materiálním základem válečného potenciálu i základnou přípravy a vedení války.

Vzrůstající význam teritoria a úkoly, které musí za branné pohotovosti teritorium plnit, vyžadují, aby značný rozsah těchto úkolů byl postupně realizován již v míru.

K úkolům vojenského okruhu za branné pohotovosti státu

Základním úkolem vojenského okruhu je realizace vojenských otázek na jeho území a koordinace úkolů vyplývajících z plánů obrany republiky v oblasti Československé lidové armády.

Prvořadý význam při přípravě a v průběhu plnění úkolů branné pohotovosti státu má důsledné uplatňování principů vedoucí úlohy strany v procesu výchovy a výcviku vojsk. Důležitou součástí tohoto úsilí je cílevědomá stranicko-politická práce, která vystupuje jako důležitý faktor, podmiňující kvalitu plnění úkolů na všech stupních velení. To předpokládá, aby ve všech opatřeních, směřujících k zabezpečení obrany a ochrany teritoria, se důsledně prosazovala politická hlediska, aby všechny úkoly a opatření odrážely jednotu odborných a ideově politických hledisek.

Pozitivní v tomto směru na všech stupních velení a politických orgánech je cílevědomé zdokonalování a řešení otázek stranickopolitické práce. Významně k tomu přispívá zobecňování zkušeností z mobilizačních rozeher, cvičení a prosazování těchto zkušeností do praxe velitelů a politického aparátu, ale i stranických a svazáckých organizací.

Na základě dosavadních poznatků a zkušeností ze stranickopolitické práce při řešení teritoriálních úkolů je třeba zaměřit hlavní úsilí na rozpracování

linie a usnesení nejvyšších orgánů KSČ, Rady obrany státu, republiky a RMNO na podmínky vojenského okruhu a zabezpečovat jejich důslednou realizaci, prosazování závěrů 15. zasedání ÚV KSČ v podmínkách štábů a vojsk, aby vědomí politické bdělosti a ostražitosti se odrazilo v jednání všech příslušníků. Dále na zabezpečení spolupráce a vzájemnou informovanost se stranickými orgány ÚV KSČ při řešení otázek území a v neposlední míře při řešení úkolů, které plní vojenský okruh za branné pohotovosti státu s důrazem na zabezpečení obrany a ochrany teritoria a mobilizace. Při tom je třeba vycházet z politické situace vzniklé u vojsk, mezi zálohami, obyvatelstvem a v jednotlivých oblastech teritoria.

K zabezpečení obrany Československé socialistické republiky plní velitelství okruhu tyto hlavní úkoly

a) v oblasti velení a řízení:

— zajišťuje informovanost stranických a státních orgánů o vzniklé vojenské situaci na území okruhu a na základě znalostí vojenskopolitické situace navrhuje potřebná opatření,

— řídí operační, bojovou, odbornou a politickou přípravu podřízených vojsk a vojenských územních orgánů.

b) v mobilizační oblasti:

— řídí průběh mobilizace,

— řídí doplňování vojsk dislokovaných ve stanoveném územním obvodu osobami, technikou a materiálem a organizuje formování doplňků a nově vytvářených útvarů pro úhradu ztrát včetně jejich vybavení materiálem a technikou, jejich přesunů do určených prostorů a předání.

c) při zabezpečování obrany a ochrany teritoria:

— zabezpečuje realizaci operační přípravy státního území na teritoriu okruhu,

— řídí a zabezpečuje brannou přípravu vojáků v záloze a organizuje pomoc státním orgánům a společenským organizacím při branné výchově obyvatelstva,

— řídí použití podřízených vojsk, zabezpečuje je výzbrojí, vojenskou technikou, materiálem a finančními prostředky,

— řídí činnost podřízených vojsk ČSLA při obraně území republiky a činnost spojenou s ochranou vojsk proti zbraním hromadného ničení, dále činnost radiační hlásné sítě na území vojenského okruhu.

— řídí a zabezpečuje střežení objektů zvláštní důležitosti na území vojenského okruhu,

— zabezpečuje vojska polního velení a vojska dočasně rozmístěná nebo procházející teritoriem okruhu,

— řídí ve své působnosti vojenskou, železniční a silniční dopravu,

— zabezpečuje plnění úkolů civilní obrany v působnosti vojenského okruhu a součinnost vojsk a vojenských územních orgánů CO při plnění úkolů CO v zájmu vojsk, ochrany obyvatelstva a při organizaci záchranných a uvolňovacích prací.

V podmínkách raketové jaderné války při použití zbraní hromadného ničení ze strany agresora může vzniknout na teritoriu okruhu značně složitá pozemní i vzdušná situace.

Komplikovanost, rozsáhlost a náročnost při jejím řešení z hlediska času, naléhavosti a závažnosti vyžaduje, aby orgány velení řešily celou řadu zásadních a důležitých úkolů, rozdělených co do místa, cílů a lhůt splnění, vzájemně spjatých. Zvlášť složité jsou součinnostní úkoly a opatření, která souvisejí s odstraňováním následků zbraní hromadného ničení, úhradou ztrát a obnovením bojeschopnosti a životaschopnosti na teritoriu.

Tyto skutečnosti nacházejí svůj odraz v metodice rozhodovacího procesu. Je třeba připravit a zvládnout metodiku práce k řešení těchto situací a zabezpečit kvalitní připravenost a schopnost tyto situace řešit.

Zkušenosti z přípravy teritoriálního štábu okruhu a teritoriálních zaměstnání ukazují, že je třeba věnovat pozornost především těmto otázkám:

- opatřením jednotlivých stupňů bojové pohotovosti při jejich realizaci,
- řízení mobilizace,
- řešení ochrany proti ZHN,
- odstraňování následků a obnově bojeschopnosti,
- zabezpečení přesunů zmobilizovaných svazků a útvarů do sestavy polních vojsk,
- přesunům a pohybu spojeneckých vojsk,
- boji s nepřátelskými vzdušnými výsadbami,
- organizaci a řízení bojové činnosti s podzemními silami nepřítele.

Stejně jak u polních štábů a vojsk, i v podmínkách teritoria nabývá stále větší důležitosti zásada pevnosti a nepřetržitosti velení.

Tento požadavek vyplývá i z potřeby a nutnosti velet z různých míst velení, vzhledem k potřebě zabezpečit včasné pronikání rozkazů a nařízení, ale i hlášení od podřízených. Současná situace soustřeďování těchto úkolů do jednoho centra ve svém důsledku ztěžuje, právě v nejsložitějších obdobích a situacích, nezbytný požadavek na velení, tj. jeho včasnost.

Kvalita velení přímo závisí na připravenosti všech příslušníků štábu. Základním požadavkem je, aby štáb jako celek, ale i každý jeho příslušník byl na požadované úrovni řešení náročných a složitých situací. Vyžaduje to všestranně a vysoce kvalitně připravené funkcionáře rozhodujících profesí s vynikající znalostí problémů a schopné být samostatnými a platnými pracovníky při řešení všech možných a předpokládaných úkolů.

Další podmínkou a požadavkem úspěšného velení je materiální zabezpečení a technické vybavení orgánů, zabezpečujících rozhodnutí velitele, zejména těch, které řídí plnění úkolů mimo stálé velitelské stanoviště.

Uvažujeme-li o zkvalitnění velení, nemůžeme opomíjet podřízené stupně (zejména stupeň kraje), které mají zabezpečit realizaci rozhodnutí velitele okruhu v celé řadě důležitých oblastí a úkolů.

Praxe ukazuje, že v krajích by bylo prospěšné a účelné vytvořit jednotný velitelský orgán, schopný řešit všechny otázky za branné pohotovosti státu na teritoriu kraje.

Jde zejména o zabezpečení těchto úkolů:

- řízení a zabezpečení doplnění ozbrojených sil mobilizačními zálohami z území kraje ve stanoveném rozsahu;
- sledování a vyhodnocování hospodářské a politické situace na území kraje z hlediska vlivu na doplňování ozbrojených sil a řízení doplňování ozbrojených sil věcnými prostředky z národního hospodářství;
- zabezpečování úkolů obrany území kraje ve stanoveném rozsahu;

— řízení činnosti krajské radiační sítě, varování určených svazků a útvarů na území kraje před radioaktivním a chemickým zamořením a poskytování potřebných údajů ostatním složkám na území kraje;

— spolupráce s orgány civilní obrany při organizaci a zabezpečení opatření k odstraňování následků napadení zbraněmi hromadného ničení;

— realizaci opatření k zabezpečení střežení objektů zvláštní důležitosti;

— řízení posádkové a strážní služby na území kraje.

Těmto požadavkům by vyhovovalo vytvořit krajská vojenská velitelství místo dosavadních krajských vojenských správ.

Struktura krajského vojenského velitelství by zabezpečila centralizované velení a koordinované plnění úkolů na všech úsecích činnosti jednotlivých složek.

Základními úkoly krajského vojenského velitelství by bylo plánování a zabezpečení mobilizačních příprav, mobilizace ve stanoveném rozsahu doplňování ozbrojených sil branců, vojáků v záloze a věcnými prostředky z národního hospodářství, přípravu a řízení obrany a ochrany teritoria kraje a střežení určených objektů, příprava opatření k splnění úkolů vojenské dopravy za branné pohotovosti, rozpracování a zabezpečení úkolů vyplývajících z dopravního plánu ČSLA, úkoly vyplývající z operační přípravy a obnovy komunikací, zabezpečení vojsk na úseku ubytovací a stavební služby a spolupráce se stranickými, státními a společenskými orgány a organizacemi ve všech otázkách zabezpečení obranyschopnosti.

K některým otázkám obrany a ochrany teritoria

Obrana a ochrana zahrnuje řešení řady závažných a složitých otázek jako např. — protivzdušnou obranu, překrytí státní hranice, likvidaci nepřátelských výsadek, ochranu proti účinkům zbraní hromadného ničení, ochranu objektů zvláštní důležitosti, zabezpečení spojení, zabezpečení přesunů a vojenské dopravy, technické a týlové zabezpečení.

Ve svém vystoupení rozeberu zejména otázky ochrany proti účinkům zbraní hromadného ničení a likvidace nepřátelských výsadek.

Ochrana proti účinkům zbraní hromadného ničení je problém velmi složitý a zasahuje do všech oblastí činnosti okruhu. Je to jeden z úkolů, který si vyžaduje velkou odpovědnost, rozhodnost a iniciativu na velitelství okruhu trvale, tj. v přípravě opatření již nyní v míru, ale zejména při řízení těchto opatření za branné pohotovosti.

Zkušenosti z teritoriálních zaměstnání ukazují, že zejména v ochraně proti sekundárním účinkům jaderných úderů přetrvávají nedostatky.

Praxe ukazuje, že účinná budou jen rychle připravená opatření. Širší působnost je nutné ponechat podřízeným teritoriálním štábům a orgánům, velitelům svazků, útvarů a zařízení a naučit je rozhodnout se samostatně, v krátkých časových lhůtách, v souladu s jejich plánovanými úkoly, reálnými možnostmi a situací v prostorech jejich činnosti.

Nejpřesnější situaci o radiační situaci mají, vzhledem k organizaci teritoriální hlášené sítě, místní vojenské správy na svém území, ale i na území sousedních místních vojenských správ. Mohou tedy bezprostředně poskytnout informace vojskům nejen dislokovaným na jejich území, ale i těm, která jsou na přesunu. Kromě toho MVS mohou zabezpečit neustálou informovanost orgánů vojenské dopravy o skutečné radiační situaci.

Průchod rozsáhlými silně zamořenými prostory značně ovlivňuje bojeschopnost vojsk, a proto mnohdy bude účelnější volit i hodně vzdálenou objížďku, nebo dovolí-li to úkol, setrvat na místě do poklesu radiace na potřebnou úroveň s využitím všech vhodných úkrytů.

V souvislosti s řešením nutnosti překonávat velmi rozsáhlá radioaktivní pásma s vysokou úrovní radiace vyvstávají některé nové dosud neřešené problémy. Jde např. o speciální očistu osob vzhledem k rozsáhlosti celkového pásma zamoření, které znemožňuje zabezpečení očisty mimo zamořený prostor, dále o problém získání vody, nebude-li možné použít normálních otevřených vodních zdrojů. Řešení těchto úkolů by bylo možné v součinnosti s orgány civilní obrany využitím odběru vody ze zakrytých zdrojů a zabezpečení očisty v lázeňských a podobných zařízeních, nebo jiných improvizovaných místech zařízených územními útvary civilní obrany.

Závažný problém vyvstává v souvislosti s možností ukrytí živé síly a bojové techniky před sekundárními účinky pozemních jaderných úderů do doby poklesu úrovně radiace na přípustnou normu a to jak teritoriálních orgánů a zařízení, tak i mobilizovaných vojsk v prostorech zmobilizování a během jejich přesunu do sestavy polních vojsk. V prostorech, kde není dostatek přírodních vhodných úkrytů bude nezbytné o ukrytí vojsk se postarat, aby si zachovala bojeschopnost. Ukrytí připravit v prostorech zmobilizování, rozptylu zásob, v prostorech denních odpočinků přesunujících se vojsk a podobně. K tomu účelu využít všechny vhodné přírodní objekty jako jsou jeskyně, vybudované a nevyužité objekty, jako např. opuštěné šachty, tunely, lomy apod.

V žádném případě se nemůžeme spokojit s tím, že vojska na teritoriu obdrží dávku radiace pod přípustnou normou a že je vše v pořádku. Než se přemístí do prostoru bojové činnosti, obdrží další dávky a mohou ztratit bojeschopnost. Je naším úkolem v podmínkách jaderné války dodat vojska z teritoria okruhu s pokud možno nejnižší dávkou ozáření a k tomu vytvářet a realizovat potřebná organizační a materiální opatření již nyní v míru a za branné pohotovosti zvlášť.

Likvidace nepřátelských výsadek patří mezi nejzávažnější úkoly obrany a ochrany teritoria. S činností nepřátelských výsadek musíme počítat od samého zahájení nepřátelské agrese a to bez ohledu na to, zda bude zahájena a vedena konvenčními zbraněmi, nebo s použitím zbraní hromadného ničení. Činnost nepřátelských výsadek bude mít vždy nepříznivé dopady na průběh mobilizace a bojovou činnost vojsk. Proto účinná protipatření proti různým druhům výsadek jsou součástí komplexního plánu obrany a ochrany teritoria.

V podmínkách teritoria okruhu musíme počítat především s použitím diverzně průzkumných výsadek nepříteli, jejichž cílem bude vyhledávat a ničit chráněná pracoviště stranických a státních orgánů, místa velení vojsk, CO, radiotelekomunikační objekty, sklady všeho druhu, plynovody a produktovody, důležité mosty silniční i železniční, tunely, organizovat záškodnické bandy, likvidovat fyzicky politické, hospodářské a vojenské představitele, vyvolávat nepokoje a paniky apod.

K účinným prostředkům boje s nepřátelskými výsadek patří:

1. Ničení výsadek a jejich přepravních prostředků v prostorech soustředění a při nakládání do zahájení přepravy.

Na plnění tohoto úkolu se teritoriální orgány okruhu nemohou podílet.

2. Ničení letounů ve vzduchu během přepravy.
3. Ničení výsadků ve vzduchu při jeho vysazování.

Zde již mohou zasáhnout útvary a jednotky vojska PVO, které jsou na teritoriu okruhu.

4. Vyhledávání a likvidace výsadků po jejich vysazení, při přesunech do prostorů a k objektům činnosti.

Za aktivní a rychlé vyhledávání a ničení nepřátelských diverzně průzkumných výsadků nepřítele nesou podle „Zásad řízení obrany ČSSR“ odpovědnost krajské a okresní správy Sboru národní bezpečnosti.

Na aktivním boji s těmito výsadky se však musí podílet rozhodujícím způsobem i jednotky ČSLA a to jak při pozorování, zjišťování prostoru shozu, sledování jejich pohybu a vlastní likvidaci.

V plánech boje s nepřátelskými výsadky musíme počítat u teritoria s využitím pozorovatelů vzdušného nepřítele, radiotechnických hlásek, pozemní i vzdušné služby TRHS, průzkumných orgánů vojsk, strážních jednotek, výcvikových útvarů, vojenských škol na teritoriu okruhu a útvarů civilní obrany.

Při organizování boje dodržovat tyto zásady:

a) boj s výsadky nebo jejich likvidaci organizují ty síly, které jsou k výsadku nejbližší a to okamžitě po jeho zjištění s vysokou rozhodností a rychlostí;

b) současně se zahájením ničení nepřátelského výsadku přijmout opatření k přehrazení možných a předpokládaných směrů nepřátelských výsadků;

c) ve vzdálenosti možného dosahu nepřátelského výsadku zajistit zesílení obrany objektů zvláštní důležitosti a zaujmout clony k přehrazení přístupu k nim;

d) organizovat spolehlivý informační systém k sledování pohybu a činnosti nepřátelských výsadků.

Cílem těchto opatření musí být dosáhnout v krátké době úplného zničení celého nepřátelského výsadku. Je třeba si uvědomit, že nepřátelský výsadek bude plnit stanovený úkol rychle, že bude velmi pečlivě seznámen s prostorem činnosti, bude ovládat naši řeč, při plnění úkolu použije občanských oděvů, nebo dokonce uniforem ČSLA. Tyto skutečnosti kladou vysoké nároky na velitele a vojska, která se budou na jeho likvidaci podílet. Do popředí vystupuje rychlost a rozhodnost rozhodování, plnění úkolů a mimořádná bdělost, ostražitost a kázeň.

Na teritoriu okruhu zůstává i po skončení mobilizace a přesunu zmobilizovaných útvarů a svazků do sestavy polních vojsk dostatek sil a prostředků pro boj s nepřátelskými výsadky ve všech krajích. Zkušenosti z teritoriálních zaměstnání ukazují, že rychlé plnění úkolů likvidace vyžaduje, abychom současně s přechodem do branné pohotovosti zřídili (s přihlédnutím na dislokaci těchto sil) pohotovostní skupiny připravené k okamžitému zásahu v předpokládaných prostorech vysazení nepřátelského výsadku. Tyto skupiny je nutné vytvářet již v okresech.

Použití nepřátelských výsadků vytvoří vždy na teritoriu složitou situaci. Proto musíme této problematice věnovat na všech stupních teritoriálního velení neustálou pozornost a pokračovat v jejím rozpracování, procvičování a praktickém zvládnutí.

K řešení součinnostních úkolů s resorty národních vlád

Národní hospodářství musí být připraveno nepřetržitě zásobovat ozbrojené síly bojovou technikou a materiálem všeho druhu potřebného k zabezpečení bojujících vojsk a tím vytvořit předpoklady pro vítězství nad nepřítelem.

Vedle vytváření podmínek pro zabezpečení úspěšné činnosti vojsk musí být stejná pozornost věnována celému území republiky, tzn. je třeba přijímat nezbytná opatření v morální a psychické přípravě obyvatelstva a jeho schopnosti zúčastnit se aktivně obrany socialismu ať již v ozbrojených silách se zbraní v ruce, nebo na pracovní frontě, v průmyslu, zemědělství, dopravě, spojích, ve vědě či v ostatních oblastech života.

Za branné pohotovosti státu pak musí národní hospodářství poskytovat dostatek prostředků pro činnost vojsk, ale i pro uspokojení životních potřeb obyvatelstva. Velmi závažným úkolem bude udržovat provoz v dopravě a spojích.

Tak jako v podmínkách armády, i zde základním předpokladem je nepřetržitě, komplexní řízení činnosti všech orgánů.

Existenční otázkou se stává schopnost orgánů řízení připravit v mimořádně těžké situaci a v krátké době uskutečnit přechod mírového života a hospodářství na válečné.

Za branné pohotovosti státu bude nutné ze strany teritoriálních orgánů udržovat úzkou a nepřetržitou součinnost s jednotlivými republikovými resorty.

K realizaci „Zásad obrany ČSSR“ půjde o tyto otázky, které je nutné projednat s příslušnými resorty republiky:

s ministerstvem vnitra

- pomoc při plnění mobilizačních úkolů,
- podíl na plnění úkolů plynoucích z požadavků vojsk rozmístěných na teritoriu,
- spoluúčast při realizaci režimových opatření v oblasti ČSLA,
- zabezpečení plnění plánů k zajištění provozu na určených automobilních silnicích při přesunech vojsk,
- řízení silniční dopravy a obnovy silničních komunikací;

s Plánovací komisí

- návrhy na obnovu nebo výstavbu objektů důležitých z hlediska obrany;

s ministerstvem průmyslu

- zabezpečení výroby a zásobování PHM, pneumatikami, chemickými a jinými důležitými surovinami a výrobky pro potřebu armády;
- řízení potrubní dopravy pohonných látek a obnovu narušeného systému;

s ministerstvem stavebnictví

- činnost stavebních organizací předurčených k plnění úkolů při obnově komunikací;
- využití stavebních organizací při výstavbě jednoduchého a polního typu a při dokončování úkrytů s vyšším stupněm odolnosti a chráněných válečných pracovišť;
- zpracování krátkodobých plánů výzkumu nejnaléhavějších problémů spojených s obranou;

s ministerstvem výstavby a techniky

— realizace úkolů obnovy a přizpůsobení objektů a zařízení pro plnění úkolů dopravy;

s ministerstvem zemědělství a výživy

— zabezpečení zásobování a tvorby zásob produktů potravinářského průmyslu a zemědělské výroby pro potřeby armády;

s ministerstvem lesního a vodního hospodářství

— řízení a usměrňování provozu vodních děl a zařízení na tocích pro potřeby ozbrojených sil;

— využívání těžby dřevní hmoty a vodních zdrojů pro potřeby ČSLA;

— ochranu vodních zdrojů před účinky zbraní hromadného ničení;

— dodávky pitné vody po jaderných úderech a využití vodních zdrojů pro speciální očištění vojsk;

— budování podzemních zdrojů vody;

s ministerstvem obchodu

— zabezpečení plánovaných požadavků vojsk;

s ministerstvem práce a sociálních věcí

— bilance pracovních sil pro budování objektů a zařízení sloužících k obraně, které mohou být vykonány v rámci zavedení pracovní povinnosti občanů;

s ministerstvem zdravotnictví

— rozvinutí odsunovaných nemocnic ministerstva zdravotnictví a dalších útvarů a zařízení ve prospěch ozbrojených sil a jejich zajištění plánovanými zdravotnickými kádry, transfúzí krví, diagnostiky, očkovacími látkami a dalším zdravotnickým materiálem;

— zpracování krátkodobých plánů výzkumu nejnaléhavějších zdravotnických problémů obrany;

s Výborem lidové kontroly

— kontrolu plnění požadavků ČSLA na úseku dopravním, opravárenské činnosti, materiálního a zdravotnického zabezpečení;

se Slovenským geologickým úřadem

— zabezpečení geologicko-průzkumných prací, které souvisejí s budováním krytů, týlových obranných zařízení, mostů, vodních zátarasů, letišť, podzemních staveb a dalších.

Mimořádně těsnou a nepřetržitou součinnost je nutné udržovat se Štábem civilní obrany SSR, který je orgánem pro řízení a zabezpečování úkolů civilní obrany ČSSR na území republiky a zabezpečuje odborné řízení příprav civilní obrany v resortech republiky.

Všechny úkoly a opatření civilní obrany je nutné sladit s činností vojsk na teritoriu okruhu. Zvláštní pozornost je přitom třeba věnovat otázkám ochrany orgánů rady obrany a vlády republiky, vyhodnocování situace na území republiky po napadení ZHN, odstranění následků napadení, koordinaci záchranných a prvořadých likvidačních prací tak, aby byly efektivně využity všechny síly a prostředky a úkoly splněny v krátké době.

Z diskusních vystoupení k hlavnímu referátu

K organizaci spojení na teritoriu

V oblasti přípravy teritoria k zabezpečení spojení za branné pohotovosti státu konference ukázala na současný a perspektivní stav, potřeby spojení při řízení přesunů a zabezpečování ochrany a obrany teritoria.

Teritoriální spojovací soustavu tvoří systém stálých mírových chráněných i polních spojovacích uzlů a stanic teritoriálních i polních orgánů velení všech stupňů, posádkových spojovacích uzlů, uzlů oporné radioreléové sítě vzájemně mezi sebou propojených linkovými nebo jinými druhy spojení. Tato soustava se z části opírá o státní spojovací soustavu teritoriálního spojení, zabezpečovaného orgány federálního ministerstva spojů a dopravy, hlavně u linkového spojení a zabezpečování přepravy vojenských i soukromých zásilek pro potřebu ozbrojených sil na teritoriu. K zabezpečení nepřetržitosti velení, hlavně za branné pohotovosti státu, je žádoucí (při plnění společných úkolů) vzájemně propojit a využít i ostatní autonomní systémy spojovacích soustav civilní obrany, ministerstva vnitra, elektrárenské spojovací soustavy a soustavy ministerstva vodního a lesního hospodářství.

Na proniknutí signálů po línii přímé podřízenosti využíváme linkové, rádiové a radioreléové spojovací kanály i systém vyrozumění zařízením P-161. Pro rychlejší odevzdání hlavně utajovaných zpráv je třeba zavést zvláštní armádní spojení, které by snížilo administrativu, urychlilo vedení osobních velitelských hovorů bez použití šifrovacích materiálů a zabránilo možnosti odposlechu popř. úniku utajovaných skutečností.

U místních vojenských správ bude kromě doposud používaných způsobů zabezpečeno proniknutí signálů využitím rádiových sítí s možností jejich odposlechu a signalizace přímo u dozorcích orgánů.

Pro rychlejší vyrozumění doručovacího aparátu je žádoucí ve větší míře využívat automatický telefonní styk.

Zkušenosti ukazují, že nejspolehlivějším z hlediska utajení i osobního řízení je telefonní spojení, které je zabezpečováno po současných okruzích a doplňováno aktivačními vedeními.

Celková konfigurace a horské podmínky teritoria vyžadují přehodnocení dosud používaných rádiových stanic u TRHS i zabezpečovacích jednotek KSVD pro řízení přesunů.

Z hlediska velení a řízení přesunů na teritoriu jsou kladeny značné nároky na součinnost a spojení mezi mobilizovanými útvary, řízení operačních přesunů, s místy technické, zdravotnické a materiální pomoci apod. Při plnění těchto úkolů můžeme v plném rozsahu využívat připravené spojení, které se opírá o stálou vojenskou linkovou síť, dále abonentního způsobu a využíváním telefonních stanic civilních orgánů a organizací. Pro plné využití připravených kanálů orgánů federálního ministerstva dopravy se jeví přitom potřeba jejich vzájemného propojení s vojenskými automatickými telefonními ústřednami. K celkovému zlepšení současného stavu byla zpracována vědecká práce, kterou můžeme využít v našich podmínkách.

Pro varování vojsk přesunujících se po teritoriu je důležité, aby odposlouchávala rádiové sítě varování a výstrahy pro případ, že dojde k narušení telefonního spojení. Pro doručování těchto signálů je důležité i využít všech systémů civilní obrany, co již v míru vyžaduje jejich vzájemnou součinnost

v zpracovaných plánech pro uvádění vojsk do bojové a mobilizační pohotovosti.

Ke zlepšení současného stavu využíváme různých zlepšovacích návrhů, hlavně v oblasti uvědomování a pronikání signálů. Plánovitě probíhá zvyšování odolnosti jednotlivých systémů a zkvalitňování přípravy obsluh i velitelského sboru.

K protivzdušné obraně teritoria

V našich platných řádech je protivzdušná obrana charakterizována jako jeden z druhů bojové činnosti vojsk, které cílem je včas zjistit, rozpoznávat nepřátelské prostředky vzdušného napadení a uvědomit o nich vlastní vojska, způsobit jim rozhodnou porážku, spolehlivě bránit vlastní vojska a tím vytvořit příznivé podmínky k dosažení úspěchu.

Síly a prostředky vojska protivzdušné obrany státu jsou v míru rozvinuty a připraveny k splnění úkolů.

Jiná situace je u vojsk protivzdušné obrany pozemního vojska, hlavně u útvarů a jednotek vyzbrojených klasickými materiály, které uvádíme do plné bojové pohotovosti s vyhlášením jednotlivých stupňů bojové pohotovosti. Proto snahou velitelů všech stupňů musí být v co nejkratším čase uvést útvary a jednotky vojska protivzdušné obrany do plné bojové pohotovosti a připravit všechna opatření protivzdušné obrany, aby se maximum prostředků protivzdušné obrany a v co nejkratší době zúčastnilo odražení prvního hromadného úderu nepřátelských prostředků vzdušného napadení.

V oblasti průzkumu nepřátelských prostředků vzdušného napadení a uvědomování vojsk konference ukázala, že je nutné, aby vojsko protivzdušné obrany pozemního vojska rozvinulo ve svých prostorech radiolokační prostředky a na rozkaz nadřízeného bylo připraveno zahájit průzkum v případě vyřazení prostředků protivzdušné obrany státu. V současné době nabývá na významu vidový průzkum, který je nutné organizovat ve smyslu platných předpisů k vykrytí hluchých prostorů radiolokačního průzkumu a k upřesnění činnosti cílů v malých výškách. Údaje vidového průzkumu je potřebné urychleně předávat na nadřízené stupně velení a též na součinnostní svazek protivzdušné obrany státu.

Praxe ukazuje, že v oblasti uvědomování vojsk je nutné upustit od klasického předávání údajů o nepřátelských prostředcích vzdušného napadení a je třeba vybavit štáby a útvary vojska protivzdušné obrany rádiovým dálkopisným zařízením k příjmu údajů o nepřátelských prostředcích vzdušného napadení.

Za protivzdušnou obranu teritoria a vojsk na teritoriu odpovídá velitel svazku protivzdušné obrany státu. Jednotky a útvary vojska protivzdušné obrany pozemního vojska jsou postupně uváděny do pohotovosti podle jednotného plánu uvedení do bojové pohotovosti a jsou zasazovány k obraně vojsk, kde působí jako součinnostní partner velitele svazku protivzdušné obrany státu. Je správné, aby útvary a jednotky pozemního vojska protivzdušné obrany byly uvedeny do bojové a mobilizační pohotovosti podle „Jednotného plánu uvádění vojsk do bojové a mobilizační pohotovosti“ o jeden stupeň dříve než vojska, která mají chránit.

Konference dále ukázala, že je nutné věnovat pozornost protivzdušné obraně důležitých stálých objektů (důležitá politická a ekonomická centra, místa velení, překládkové prostory apod.). K tomu je třeba mít aktivní pozemní pro-

středek vojska protivzdušné obrany. Obdobná je situace při přesunech vojsk. Organické prostředky vojsk jsou včleněny do pochodových proudů vojsk (na železniční převozy) a pod velením organických velitelů organizují protivzdušnou obranu přidělených objektů. Jako problém vyvstává obrana přechodů přes vodní překážky a horské masívy. Uvedené objekty musí vojska bránit svými organickými prostředky, které v takovémto případě zaostanou v přesunu za vojsky. Tu nejde o problém zaostávání organických prostředků za vojsky, ale o to, aby velitel svazku měl možnost zabezpečit kvalitní protivzdušnou obranu na několika pochodových osách. Současně z uvedeného důvodu je nutné mít u náčelníka vojska protivzdušné obrany teritoriálního okruhu alespoň jeden útvar vojska protivzdušné obrany, který by bránil nejdůležitější objekt vojsk za přesunu. Uvedené útvary mohou mít v míru kádrový základ. Navrhované řešení nezbavuje náčelníka vojska protivzdušné obrany okruhu, jako součinnostního partnera velitele svazku protivzdušné obrany státu, povinnosti informovat ho a přesunech vojsk teritoriím okruhu s požadavkem jejich protivzdušné obrany, stíhacím letectvem a celým systémem protivzdušné obrany státu.

V oblasti velení se řešila problematika zkvalitnění práce. Je účelné vybavit náčelníka vojska protivzdušné obrany okruhu rádiovou stanicí s obsluhou, aby měl možnost krátkými radiogramy velet a usměrňovat činnost náčelníků protivzdušné obrany svazků a velitelů útvarů na teritoriu.

Ke zkvalitnění součinnosti náčelníka vojska protivzdušné obrany okruhu s velitelem svazku protivzdušné obrany státu je účelné vybavit náčelníka vojska protivzdušné obrany okruhu rádiovou stanicí s obsluhou a alespoň jedním důstojníkem. Tím dát předpoklady k vytvoření součinnostní skupiny k veliteli svazku protivzdušné obrany státu. Toto řešení vyžaduje zabezpečit činnost vlastního letectva nad teritoriím okruhu.

Splnění navrhnutých opatření by pomohlo značně zkvalitnit protivzdušnou obranu na teritoriu okruhu.

K systému teritoriální hlásné sítě (TRHS)

Příprava teritoria k ochraně a obraně musí vycházet mimo jiných skutečností i z možností nepřítele, jeho pravděpodobného zámyslu a činnosti. V systému obrany teritoria má nezastupitelné místo teritoriální radiační hlásná síť (TRHS), která je schopna v určených časových normách dát základní informace o množství a ráži použitých jaderných a chemických zbraní na území teritoria a též údaje o skutečně radiační a chemické situaci.

Činnost TRHS by měla být připravena na variantu, kdy nepřítel povede proti ČSSR hromadné jaderné úderů s překvapením.

V důsledku hromadných jaderných úderů může na území vzniknout složitá radiační situace, která bude ovlivňovat průběh mobilizace, přesuny našich a spojeneckých vojsk i výrobní činnost na teritoriu.

Úkolem TRHS je zabezpečit v úzké součinnosti s jinými složkami, orgány a zařízeními na teritoriu:

- a) včasné a rychlé zaujetí operační sestavy a hladký průběh plánovaných mobilizačních opatření,
- b) nerušený manévr vojsk a chod dopravy,
- c) ochranu živé síly, materiálu a zásob všeho druhu,
- d) udržení úrovně výroby a opravárenské činnosti.

Pro plnění těchto hlavních úkolů má TRHS vytvořen systém, který se skládá z

- družstev radiační hlášení sítě,
- okresních radiačních skupin,
- krajských radiačních skupin,
- radiačních středisek okruhů,
- ústředního radiačního střediska.

Systém je charakterizován postupným odevzdáváním zpráv o parametrech jaderných výbuchů a skutečné radiační situaci, získaných na nižším stupni, nadřazenému. To zabezpečuje zpracování přehledu o všech jaderných úderech a skutečné úrovni radiace v zájmových prostorech. Získané podklady slouží pro varování ohrožených.

Obsluhy zařízení systému TRHS jsou připravovány dvěma základními způsoby:

- a) soustředěnou přípravou ve čtyřročních cyklech po krajích,
- b) zdokonalovací přípravou, organizovanou v trvání 24 hodin za výcvikový rok.

Více se osvědčila forma soustředěné přípravy, kdy soustředění krajů na sebe navazovala a byla organizována v jednom prostoru a celé soustředění v rámci okruhu bylo kádrově a materiálně zabezpečeno jednou zabezpečovací jednotkou.

To nám vytvořilo podmínky pro šetření času, úsporu kilometrů a PHM a vyžadovalo menší organizační nároky od jednotlivých krajských vojenských správ.

Na základě poznatků a zkušeností se ukazuje, že pro zkvalitnění plnění předurčených úkolů systémem TRHS by prospělo:

1. Systém TRHS uvádět do bojové pohotovosti již při nižších stupních bojové pohotovosti. Tím vytvořit podmínky pro včasné plnění plánovaných úkolů.
2. Věnovat větší pozornost budování úkrytů a vytvořit podmínky pro ochranu základního článku tohoto systému, tj. družstev.
3. Vytvořit zálohu kádrů a materiálu pro řešení úhrady ztrát po hromadných jaderných úderech nepřítele. Zálohy materiálu vytvořit z hlavní a rozhodující techniky a materiálu. Zálohu kádrů povolávat při uvedení systému do bojové pohotovosti a tak mít možnost ze stupně kraj operativně řešit vzniklé ztráty.
4. Dořešit vzájemnou návaznost a přepojení systému TRHS s civilní obranou v otázkách radiačního a chemického průzkumu.
5. Povolit povolání předurčených vozidel z národního hospodářství na závěrečná cvičení, organizovaná jednotlivými kraji v trvání 3 až 4 dnů. V rámci závěrečných cvičení prověřit v plném rozsahu funkčnost celého krajského systému z plánovaných prostorů a tras.

Současný systém TRHS svým materiálním vybavením a úrovní připravenosti kádrů zabezpečuje plnění i předurčených úkolů. Vyřešení uvedených problémů by však přispělo ke zvýšení kvality TRHS.

K technickému zabezpečení

Organizace technického zabezpečení musí vycházet ze specifiky úkolů svazků a útvarů, které plní za branné pohotovosti státu, z kapacitních možností vojenských prostředků technického zabezpečení a z úkolů a možností teritoriálních prostředků technického zabezpečení po zmobilizování a po odchodu vojsk z teritoria okruhu.

Vzhledem k této skutečnosti, jsou i úkoly technického zabezpečení složité a náročné.

Na základě požadavků Směrnice pro uvádění vojsk do bojové a mobilizační pohotovosti přijali jsme řadu opatření k zabezpečení hladkého průběhu zmobilizování vojsk i možných přesunů v oblasti technického zabezpečení.

Přijatá opatření jsou rázu organizačního, orientovaná tak, aby byly splněny úkoly spojené s uváděním vojsk do bojové pohotovosti ve stanovených časových normách. Důraz je kladen na trvalé zabezpečení koeficientu technické pohotovosti, na urychlení oprav poškozené techniky u výcvikových útvarů, na sledování jízdnosti tanků a na přijímání opatření, aby % poklesu zásoby kilometrů nepřekročilo 20 % tanků, u kterých by poklesla zásoba kilometrů na 500 km.

Opravy techniky v rozsahu běžných oprav a vojenských středních oprav jsou zabezpečeny s plným využitím opravárenské kapacity vojenských prostředků. Část opravárenské kapacity zvláště pro vojenské střední opravy, kterou nemohou pokrýt naše vojenské prostředky, řešíme cestou MNO v jiných opravárenských zařízeních, protože nedisponujeme opravnou svazkového typu.

Pro urychlení splnění plánovaných opatření a činností je řešena v rámci zabezpečení stálé bojové pohotovosti řada opatření jako např.:

- trvalé nebo dílčí naložení tankového a automobilního materiálu na dopravních prostředcích a nebo v kontejnerech samozdvíhacích zařízení,

- u všech jednotek máme vybudována dekonzervační pracoviště, vybavená potřebným materiálem, mechanizačními prostředky a technologickými postupy, včetně pracovišť pro výměnu kolejových pásů,

- vytváření míst technické pomoci v parcích techniky, na osách přesunu a v prostorech vyvezení techniky v době uvádění útvarů do bojové pohotovosti,

- rozmístění techniky v parcích po organických jednotkách s určením směru výjezdu z parku,

- trvalé vyčlenění skupin pro přípravu, dekonzervaci a vývoz techniky z parků.

Uvedená opatření nevyčerpávají celý obsah a potřebu zabezpečení bojové a mobilizační pohotovosti, tato jen doplňují trvalé platné úkoly, které jsou orientovány k zabezpečení nepřetržité bojové pohotovosti, její bezchybný technický stav, pravidelnost a kvalitu každodenního technického ošetřování techniky.

Ve prospěch teritoria okruhu pracuje velitel opravny tankové a automobilní techniky, vytvořené podle plánu a ve stanovené době.

Vytvořené opravny pracují na bázi praporů oprav techniky nebo jim na roveň postavených útvarů.

Opravny jsou určené pro běžné a střední opravy tankové a automobilní techniky ve stálých zařízeních, které převezmou po odchodu vojsk z objektů.

Mimo práce ve stálých zařízeních musí poskytovat technickou pomoc v prostorech činnosti vojsk vyčleňováním pojízdných stanic technické pomoci a zabezpečovat útvary a vojenská zařízení tankovým a automobilním materiálem v působnosti svého kraje.

Pro zabezpečení přesunů vlastních a spojeneckých vojsk v rámci teritoria vytvoří se pojízdné stanice technické pomoci s důrazem na vykrytí hluchých prostorů, přechodů přes řeky a pohoří. Vytvořením těchto prostředků je časově limitováno a uskutečňuje se v součinnosti s MNO a jednotlivými resorty příslušných republikových ministerstev. Mimo těchto prostředků působí ve prospěch vojsk i stabilní vojenská a státní opravárenská a skladová zařízení, zabezpečující část kapacity oprav a výdeje potřebného tankového a automobilního materiálu.

Organizace a systém technického zabezpečení v rámci teritoria byla vícekrát ověřena při štábních cvičeních a na základě takto získaných propočtů a kalkulací se ukazuje potřeba zvýšení opravárenských a vyprošťovacích kapacit pro odsuny a opravy poškozené techniky po hromadných jaderných úderech.